

Uitwisselingsprojecten en Ouders

Onderzoek naar de Attitude van Ouders en Ouderbetrokkenheid in het Project:
Welkom in Mijn Vreedzame Wijk

A.I. van Genderen en R. Loualidi

Universiteit Utrecht

Author note

Amber Isabelle (A.I.) van Genderen, Pedagogische Wetenschappen, faculteit
Sociale Wetenschappen

Rania (R.) Loualidi, Pedagogische Wetenschappen, faculteit Sociale
Wetenschappen

Isa van Genderen en Rania Loualidi hebben beiden een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en uitvoering van dit onderzoek. Onze dank gaat uit naar Isabelle Dielwart voor de goede begeleiding tijdens het onderzoeksproces en de beoordeling nadien. Ook bedanken wij Marjolein Verhoeven voor het beoordelen van onze thesis.

Uitwisselingsprojecten en Ouders
Onderzoek naar de Attitude van Ouders en Ouderbetrokkenheid in het
Project: Welkom in Mijn Vreedzame Wijk

Bachelor thesis

Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Utrecht 2020-2021

Studenten: Isa van Genderen (6179185) & Rania Loualidi (5920485)

Begeleider: Isabelle Dielwart MSc.

Tweede beoordelaar: Marjolein Verhoeven MSc.

Datum: 11 januari 2021

Woorden: 8092

Abstract

Student exchange project "Welkom in Mijn Vreedzame Wijk (WIMVW)" tries to diminish the consequences of segregation in the Netherlands by organizing contact between children from different neighborhoods with varying ethnic and social backgrounds. Parental involvement in the childrens' meetings is important since parents influence children's attitudes towards other ethnic and social groups. Current research focuses on the following question: "What attitude do parents have towards exchange projects that bring together children from different ethnic and social backgrounds, and how can parental involvement be encouraged?" Participants (coaches from the previous exchange project WIMW and parents) ($N=8$) were interviewed in this qualitative study. Analysis showed that parents had a positive attitude towards the exchange program and to interethnic friendships. Additionally, according to the participants, parents would like to be more involved in exchange programs via interactive activities with children and by having conversations with other parents. The study also showed a difference between Dutch participants and Moroccan Dutch participants; native Dutch parents seemed to value autonomy, while Moroccan Dutch participants would like to have more guidelines on parental involvement. A limitation of this study, due to COVID-19, is the fact that the participants did not participate in WIMVW. Still, current research can be very helpful for WIMVW, because important factors for parental involvement are outlined. Further research should focus on parents with a negative attitude towards exchange projects, to explore whether they have a different opinion about parental involvement.

Key words: Exchange project, interethnic attitude, interethnic friendships, contact hypothesis, parental involvement, segregation.

Samenvatting

Het uitwisselingsproject Welkom in Mijn Vreedzame Wijk (WIMVW) tracht de gevolgen van segregatie in Nederland te verkleinen, door kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden met elkaar in contact te brengen. Ouderbetrokkenheid is in deze contactmomenten van belang, omdat ouders de attitude van hun kinderen jegens andere etnische en sociaal-economische groepen kunnen beïnvloeden. Huidig onderzoek richt zich op de vraag welke attitude ouders hebben ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden bij elkaar brengen en hoe de ouderbetrokkenheid bevorderd kan worden. Respondenten (begeleiders van het uitwisselingsprogramma WIMW en ouders) ($N=8$) zijn geïnterviewd in deze kwalitatieve studie. Uit de analyse van dit onderzoek blijkt dat respondenten een positieve attitude hebben tegenover uitwisselingsprojecten en ook de attitude tegenover interetnische vriendschappen is

veelal positief. Verder zijn respondenten van mening dat ouderbetrokkenheid gefaciliteerd kan worden door interactieve activiteiten met kinderen en het aangaan van de dialoog. Er bleek een duidelijk verschil tussen de Nederlandse etniciteit en de Marokkaans Nederlandse etniciteit in de gewenste vorm van ouderbetrokkenheid. Marokkaans Nederlandse respondenten gaven een duidelijke voorkeur aan een meer directieve vorm van ouderbetrokkenheid, terwijl Nederlandse respondenten meer waarde leken te hechten aan autonomie. Een limitatie van het huidige onderzoek is dat de respondenten niet hebben deelgenomen aan het project WIMVW vanwege COVID-19. Toch is het onderzoek nuttig voor het project, omdat er werkzame factoren voor ouderbetrokkenheid geschetst zijn. Vervolgonderzoek zou ouders met een negatieve attitude richting uitwisselingsprojecten kunnen onderzoeken, omdat zij wellicht anders aankijken tegen ouderbetrokkenheid.

Sleutelwoorden: Uitwisselingsproject, interetnische attitude, interetnische vriendschappen, contacthypothese, ouderbetrokkenheid, segregatie.

Uitwisselingsprojecten en Ouders

Onderzoek naar de Attitude van Ouders en Ouderbetrokkenheid in het Project: Welkom in Mijn Vreedzame Wijk

Er is sprake van segregatie in Nederland, met name in de vier grote steden (Inspectie van het Onderwijs, 2020). Segregatie kan als volgt gedefinieerd worden: “de sterke aanwezigheid van bepaalde etnische en/of sociaal-economische groepen in bepaalde buurten” (Andersson et al., 2018). Een belangrijk kenmerk hierbij is het gescheiden leven van deze groepen. Het gescheiden leven van etnische groepen wordt geïllustreerd aan de hand van twee wijken in Utrecht. In 2019 had 59,5% van de inwoners een migratieachtergrond in Overvecht, terwijl dit in Oudwijk maar 22,6% was (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2019). Segregatie kan plaatsvinden op basis van etniciteit en sociaal-economische status (SES) en deze begrippen blijken sterk samen te hangen. Mensen met een niet-Westerse migratieachtergrond hebben namelijk vaker een lage SES dan mensen zonder migratieachtergrond (Centraal Planbureau [CPB], 2018). Wanneer segregatie aanwezig is in het onderwijs, wordt er gesproken van schoolsegregatie. Schoolsegregatie houdt in dat er een onevenredige verdeling van aantal leerlingen uit een minderheidsgroep en aantal leerlingen uit een meerderheidsgroep op een basisschool is (Stoica & Flache, 2014).

De consequenties van segregatie tijdens de ontwikkelingsperiode van kinderen kunnen groot en negatief zijn (Herbert, Spader, Molinsky, & Rieger, 2018). Allereerst kan segregatie in de jonge jaren leiden tot negatieve attitudes jegens een andere etniciteit of sociale groep (Herbert et al., 2018). Dit kan verklaard worden door het uitblijven van contacten met andere etniciteiten en sociale groepen (Thijs & Verkuyten, 2014). Een ander gevolg van segregatie is kansenongelijkheid in het onderwijs (Inspectie van het Onderwijs, 2017). Zo blijkt uit het rapport van de Inspectie van het Onderwijs (2017) dat kinderen van laagopgeleide ouders vaak te laag geadviseerd worden voor vervolgonderwijs. Dit wordt ondersteund door recent rapport van het CPB waaruit blijkt dat basisscholen, mede door de schoolsegregatie, er niet in slagen om de verontrustende gevolgen van een laag SES te verkleinen (NOS, 2020). Tenslotte kan segregatie ook zorgen voor maatschappelijke frictie, wat zich uit in spanningen tussen mensen van verschillende – voornamelijk etnische – afkomsten (Kleiweg, 2016).

Basisscholen zijn vaak een afspiegeling van de gesegregeerde wijken waarin ze staan. Stichting Vreedzaam probeert de gevolgen van schoolsegregatie te verkleinen door kinderen van scholen uit verschillende wijken met elkaar in contact te brengen – en daarmee contact tussen leerlingen van verschillende sociaal-economische en/of etnische achtergronden te bevorderen. Dit doet de stichting door middel van het project Welkom in Mijn Vreedzame Wijk (WIMVW). Het project is ontstaan vanuit twee bestaande

projecten 'Welkom in Mijn Wijk (WIMW)' en 'De Vreedzame Wijk'. WIMW streeft ernaar leerlingen kennis op te laten doen van de diverse leefwerelden van hun leeftijdsgenoten uit andere wijken. Op een Vreedzame school wordt de klas als leefgemeenschap beschouwd en wordt er gestreefd naar het ontwikkelen van een actief en democratisch burgerschap onder de leerlingen. De uitgangspunten van bovenstaande projecten vormen de leidraad voor het project WIMVW. De focus in dit project ligt dan ook op burgerschapseducatie. WIMVW probeert dus tegenwicht te bieden aan de gevolgen van segregatie door mensen van verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen en de opvoedingsgemeenschap te versterken.

Om de opvoedingsgemeenschap te versterken, wil WIMVW de ouders van de deelnemende kinderen betrekken bij het project. De theorie van Bronfenbrenner (1979) onderbouwt dit idee doordat er is aangetoond dat ouders belangrijk zijn in de sociale ontwikkeling van kinderen. Er bestaat echter geen wetenschappelijke consensus over de wijze waarop ouders een rol spelen in uitwisselingsprojecten bij kinderen. Om bij te dragen aan het doel van dit project, namelijk het verminderen van de consequenties van segregatie, is het van belang helderheid te scheppen over de wijze waarop ouders bij willen en kunnen dragen aan het project. Deze thesis heeft daarom als doel een advies te formuleren over de rol van ouders in het project WIMVW. Er wordt onderzocht welke attitude ouders hebben ten aanzien van interetnische contacten van hun kinderen en uitwisselingsprojecten als WIMVW, en er wordt gekeken hoe de ouderbetrokkenheid bij uitwisselingsprojecten bevorderd kan worden.

Theoretisch kader

Attitude

Nederland kenmerkt zich door segregatie (Inspectie van het Onderwijs, 2020) en segregatie kan leiden tot het polariseren van verschillende etnische groepen (Oosterwaal & Torenvlied, 2010). Polarisation kenmerkt zich door scheidingslijnen tussen groepen waarbij de tegenstellingen tussen deze groepen steeds sterker worden. Het proces van polarisation maakt het aannemelijk dat er in de Nederlandse maatschappij negatieve of zelfs vijandige *attitudes* bestaan tussen groepen van verschillende etnische of sociaal-economische groepen.

De attitude van een persoon heeft invloed op het wel of niet vertonen van bepaald gedrag (Miklikowska, 2015). De term *attitude* wordt doorgaans gebruikt om te refereren naar positieve, negatieve of neutrale evaluaties die men heeft ten aanzien van andere groepen, ideeën of objecten (Finkel & Baumeister, 2019; Petty, Briñol, & DeMarree, 2007). Een interetnische attitude kan gedrag, gedachten en gevoelens beïnvloeden ten aanzien van mensen met een andere etniciteit (Miklikowska, 2015). Een attitude kan

beïnvloed worden door verschillende factoren, waaronder belangrijke personen in de sociale omgeving.

Relatie tussen interetnische attitude van ouders en van kinderen

Beredeneerd vanuit het perspectief van de sociale leertheorie, lijkt het plausibel dat ouders als primaire opvoeders een grote invloed kunnen uitoefenen op de interetnische attitude van hun kinderen. Volgens de sociale leertheorie kunnen kinderen namelijk nieuwe gedragingen aanleren door het gedrag van anderen, zoals ouders, te observeren, imiteren of te modelleren (Bandura & Walters, 1977; Edinyang, 2016). Gedragingen die bekrachtigd worden, zullen vaker voorkomen dan gedragingen die gestraft worden (Anderson & Kras, 2005; Pratt et al., 2009). Aannemelijk is dat indien ouders een vijandige attitude ten opzichte van andere etnische groepen hebben, dit overgenomen kan worden door hun kinderen. Het is echter de vraag of ook empirisch onderzoek aantoont dat er sprake is van een relatie tussen de interetnische attitude van ouders en van kinderen.

Empirische onderzoeken over de relatie tussen interetnische attitude van ouders en kinderen laten geen eenduidige resultaten zien. In het onderzoek van Van Bergen, de Ruyter en Pels (2016) werden antagonistische (vijandige) en egalitaire (gelijkheid nastrevende) attitudes onderzocht tussen twee groepen in Nederland: (1) adolescenten met een islamitische-migratieachtergrond en (2) autochtone adolescenten. Uit dit onderzoek is gebleken dat in de meeste gevallen jongeren aangaven dat hun ouders een soortgelijke (positieve of negatieve) visie hadden op de mensen buiten hun eigen groep (*outgroup*). Het lijkt erop dat deze jongeren luisterden en instemden met de attitude/visie van hun ouders. Overeenkomstige antagonistische attitudes, zoals wantrouwen en een superieur gevoel op basis van religie of etniciteit, waren vaker aanwezig bij adolescenten uit de meerderheidsgroep dan bij adolescenten uit de minderheidsgroepen. Deze jongeren namen uitingen van visies die ze van hun ouders hadden gehoord expliciet over. Minderheidsgroepen met een egalitaire attitude rapporteerden overeenkomstige positieve attitudes bij hun ouders. Deze ouders hadden vaak een multiculturele vriendenkring en leerden hun kinderen over incorrecte stereotypen over mensen van een andere etnische afkomst. Hoewel het onderzoek van Van Bergen en collega's (2019) zich richt op adolescenten en niet op kinderen in de basisschoolleeftijd, benadrukt het onderzoek wel dat ouders door middel van hun attitude invloed hebben op de attitude van hun kinderen. De relatie kan wellicht ook zijn bij kinderen in de basisschoolleeftijd, omdat ouders over het algemeen meer invloed hebben op jonge kinderen dan op adolescenten (Bronfenbrenner, 1979).

Echter, uit onderzoek van Degner en Dalege (2013) blijkt dat de attitude ten opzichte van andere etnische en sociaal-economische groepen niet altijd gelijk is aan de attitude van ouders. Het wel of niet overnemen van de attitude van hun ouders hangt

onder andere af van de eigen interesses van deze kinderen (Degner & Dalege, 2013). Ouders lijken voornamelijk een rol te spelen in de attitude van hun kinderen in het begin van de kindertijd. Naarmate het kind ouder wordt, in de late kindertijd en adolescentie, wordt hun sociale omgeving groter. Leeftijdsgenoten spelen dan een belangrijkere rol in het vormen van *ingroup* normen en *outgroup* vooroordelen dan ouders (Degner & Dalege, 2013). Ondanks dat deze onderzoeken niet helemaal eenduidig zijn, lijkt het wel aannemelijk dat ouders invloed hebben tijdens de vroege kindertijd, bijvoorbeeld tijdens de basisschoolperiode. Er wordt daarom verondersteld dat negatieve attitudes ten aanzien van andere etnische groepen overgenomen kunnen worden door hun kinderen. Het is dan ook plausibel dat de attitude van ouders ten aanzien van de 'andere groep' die meedoet aan het uitwisselingsproject, van invloed zal zijn op de attitude van hun kinderen die deelnemen aan het project.

Attitude van ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen

Tegengesteld aan wat er is gevonden in het onderzoek van Degner en Dalege (2013) met betrekking tot de attitude van ouders ten aanzien van andere groepen, blijkt uit het onderzoek van Munniksma, Flache, Verkuyten en Veenstra (2012) dat ouders soms weerstand bieden wanneer hun kinderen interetnische vriendschappen aangaan. In dit onderzoek werden ouders van Turkse en Nederlandse afkomst onderzocht. Er werd gevonden dat Turks Nederlandse ouders interetnische vriendschappen minder accepteerden dan Nederlandse ouders. De Turkse Nederlanders waren angstig dat de interetnische vriendschappen de reputatie van de familie konden aantasten. Dit komt mogelijk door de diverse culturele waarden. Zo hechten de Turks Nederlandse ouders meer waarde aan collectivistische waarden en Nederlandse ouders aan individualistische waarden (Munniksma et al., 2012). Een collectivistisch waardesysteem hecht meer waarde aan solidariteit, het delen met elkaar, groepsharmonie en conformiteit. Individualistische waardesystemen benadrukken daarentegen waarden als autonomie, privacy, creativiteit en kritisch denken (Huijbregts et al., 2008). Het is belangrijk dat WIMVW rekening probeert te houden met ouders die zich met verschillende waardesystemen identificeren, omdat dit mogelijk invloed heeft op de attitude die zij hebben ten aanzien van interetnische vriendschappen.

Op basis van de hierboven beschreven resultaten uit eerder wetenschappelijk onderzoek kan er verwacht worden dat ouders een grote invloed hebben op het gedrag en attitude van hun kinderen. Het is voor het slagen van WIMVW van belang dat ouders veelal positieve attitudes hebben. Op deze manier zal de attitude van hun kinderen wellicht ook positief zijn. De vraag die daarom in dit onderzoek centraal staat is: 'Welke attitude hebben ouders (van kinderen in de basisschoolleeftijd) ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende etnische-culturele achtergrond bij elkaar brengen?' Ondanks dat bekend is dat de attitude van ouders in een

uitwisselingsproject zoals WIMVW erg belangrijk is, blijft de vraag bestaan hoe ouders betrokken moeten worden.

Ouderbetrokkenheid

WIMVW streeft naar het tegengaan van segregatie door het verminderen van negatieve attitudes jegens andere etnische en sociaal-economische groepen in een opvoedgemeenschap (de Vries & Dechène, 2019). Volgens de contacthypothese kunnen attitudes jegens andere groepen verbeterd worden door middel van het aangaan van contact met deze groepen (Allport, 1954). Redenerend vanuit het perspectief van de contacthypothese zou gesteld kunnen worden dat het in een project, zoals WIMVW, belangrijk is dat naast kinderen, ook hun ouders elkaar moeten ontmoeten om eventuele negatieve houdingen naar elkaar te verminderen. Wanneer ouders een positieve houding hebben richting andere ouders, zijn ze eerder geneigd zich in te zetten voor elkaar en de opvoedgemeenschap (Kesselring, de Winter, van Yperen, & Horjus, 2015) en wellicht dus ook voor het uitwisselingsproject.

Uit onderzoek blijkt dat contacten tussen opvoeders kunnen bijdragen aan het verbeteren van het opvoedend handelen van de opvoeder en het versterken van gemeenschapszin (Kesselring et al., 2015). In gesegregeerde buurten is vaak weinig sprake van gemeenschapszin (Kesselring et al., 2015) waardoor het in deze buurten extra belangrijk is om ouders met elkaar in contact te brengen. Hoe meer ouders zich verbonden voelen met de gemeenschap, hoe meer zij betrokken zullen willen worden bij projecten (Flückiger, Diamond, & Jones, 2012; MacGregor, 2005).

Ouders kunnen met elkaar in contact komen door betrokken te worden in het uitwisselingsproject van hun kinderen. Er zijn drie manieren waarop ouders betrokkenheid kunnen tonen: individueel (dat wil zeggen betrokkenheid bij het kind thuis), in het contact met de school (bijvoorbeeld de samenwerkingsrelatie met betrekking tot opvoeden en leren) en op school (zoals onderdeel zijn van de oudergemeenschap) (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink-Marchand, 2013; Onderwijsraad, 2010). Deze laatste vorm van ouderbetrokkenheid leidt tot meer contact met medeopvoeders. In de volgende alinea's zal uiteengezet worden hoe deze vorm van ouderbetrokkenheid, het aangaan van contact met andere groepen, bevorderd kan worden.

Werkzame factoren voor het aangaan van contact tussen opvoeders

Een eerste manier waarop contact tussen ouders bevorderd kan worden, is het ontmoeten van elkaar via het aangaan van de dialoog (Kesselring et al., 2015). Tijdens een dialoogactiviteit kunnen opvoeders met elkaar in gesprek gaan over opvoeding gerelateerde zaken. Dessel en Rogge (2008) stellen dat er een aantal belangrijke voorwaarden is voor een goede dialoog tussen verschillende etnische/sociale groepen. Zo moet er voldoende geëvalueerd worden, zodat duidelijk is of iedereen zich veilig en

begrepen voelt, en moet er instructie beschikbaar zijn over het aangaan van de dialoog. Toegepast op WIMVW kan het mogelijk helpend zijn om contactmomenten voor de ouders te creëren. Tijdens deze contactmomenten zou de dialoog aangegaan kunnen worden, wellicht met behulp van handleidingen met kennismakingsdialogen. Een belangrijk aspect bij het aangaan van deze contacten tussen ouders is het herhalen van dit contact (Kesselring et al., 2015). Een positief effect van ontmoetingen kan uitblijven als deze niet worden herhaald. Contact zou dus beter structureel dan incidenteel opgezet kunnen worden – hoewel dit bij een uitwisselingsproject wellicht niet mogelijk is vanwege de incidentele aard van het project.

Naast de kwantiteit van contact blijkt ook de setting waarin contact plaatsvindt van belang. Zo is een gestructureerde setting om elkaar te ontmoeten erg belangrijk (Pettigrew & Tropp, 2006; Pettigrew, 2016). Een voorbeeld hiervan in een uitwisselingsproject zou een uitwisseling gerelateerde ouderavond op school kunnen zijn. Het is bij een gestructureerde setting belangrijk dat het contact gestuurd wordt door bijvoorbeeld een begeleider, zodat miscommunicatie en daarmee de versterking van vooroordelen voorkomen kan worden. Uit recent onderzoek van Kesselring en collega's (2015) blijkt dat ontmoetingen tussen ouders in een gestructureerde setting leiden tot het vaker meedoen aan activiteiten in en rondom school. Wellicht geldt dit ook voor betrokkenheid bij een uitwisselingsproject. Om ouderbetrokkenheid bij uitwisselingsprojecten te faciliteren lijkt het dus van belang om gestructureerde ontmoetingen voor ouders te creëren.

Gezien het belang van een gestructureerde setting kan een school-oudercontract ondersteunend zijn voor het bevorderen van ouderbetrokkenheid in projecten (Prins, Wienke, & van Rooijen, 2013; Verbeek, de Vrije, & Heldoorn, 2011). Een school-oudercontract is een afspraak tussen opvoeders over verschillende kind en ouder gerelateerde zaken op en rondom school (Verbeek et al., 2011). Uit kwalitatief onderzoek onder ouders en leerkrachten blijkt dat bij een school-oudercontract de verwachtingen helder zijn en er een betere samenwerking tot stand kan komen (Verbeek et al., 2011). Het toepassen van een school-oudercontract kan duidelijkheid geven aan ouders in het uitwisselingsproject over wat er van hen verwacht wordt in de samenwerking.

Tenslotte veronderstellen Hoover-Dempsey en collega's (2005) dat de school een belangrijke rol speelt in hoe bereid ouders zijn om betrokken te worden. Ouders en school zijn namelijk samen verantwoordelijk voor de opvoeding en vorming van een kind (Kassenberg, Petri, & Doornenbal, 2016). Oprechte betrokkenheid bij het gezin vanuit school blijkt bij te dragen aan de mate van ouderbetrokkenheid (Hoover-Dempsey et al., 2005). Wanneer een ouder zich verwelkomd voelt door de leerkracht, kan dit voor de ouder leiden tot een grotere motivatie om betrokken te zijn bij projecten op en rondom school (Hoover-Dempsey et al., 2005; Kassenberg et al., 2016). Bij een

uitwisselingsproject zal de projectleider samen met de leerkracht een welkom gevoel moeten geven aan de ouders, zodat een optimale ouderbetrokkenheid bewerkstelligd kan worden.

Kanttekeningen bij de werkzame factoren

In bovenstaande alinea's zijn werkzame factoren voor ouderbetrokkenheid geschetst. Er zijn echter kanttekeningen te plaatsen bij deze factoren. Zo wijst onderzoek uit dat ouderbetrokkenheid verschillend kan werken voor ouders van andere etnische en sociaal-economische achtergronden (Bakker & Denessen, 2007). Minderheidsgroepen zoeken namelijk over het algemeen minder contact met andere groepen ouders en met leerkrachten (Murray, Domina, Petts, Renzulli, & Boylan, 2020). Deze bevinding maakt het aannemelijk dat het betrekken van ouders uit minderheidsgroepen in het uitwisselingsproject moeizaam zou kunnen zijn. Ook de buurt waarin de school staat kan bepalend zijn voor de mate van ouderbetrokkenheid (Li & Fischer, 2015). De ouderbetrokkenheid bij schoolse activiteiten blijkt namelijk groter op scholen in een buurt met een hoog SES en weinig mensen uit minderheidsgroepen.

Al met al bieden deze studies belangrijke inzichten in de werkzame factoren voor ouderbetrokkenheid. Het aangaan van contact met ouders wordt als een vorm van ouderbetrokkenheid in uitwisselingsprojecten beschouwd. Het contact zou vormgegeven kunnen worden middels ontmoetingen en/of dialogen, die herhaaldelijk en in een gestructureerde setting moeten plaatsvinden. Ook is het van belang dat ouders zich welkom voelen op de school. De vraag blijft echter hoe ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd betrokken willen worden bij uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende etnische en sociaal-economische achtergronden bij elkaar brengen.

Methode

Onderzoeksdesign en participanten

Er is gekozen voor een exploratieve en kwalitatieve gevalstudie met semigestructureerde diepte-interviews. Hierdoor kregen de onderzoekers een gedetailleerd beeld van de attitude van ouders en de wijze waarop ouderbetrokkenheid bij een uitwisselingsproject gestimuleerd zou kunnen worden. Semigestructureerde interviews zijn geschikt voor het onderzoeken van attitudes en belevingen (Evers, 2007), wat van belang is voor het geven van een helder advies voor het project WIMVW over de rol van ouders in hun uitwisselingsproject.

De steekproef ($N=8$) van dit onderzoek bestond uit vijf moeders (O1, O2, O3, O4 en O5) ($M=35-40$ jaar) en drie begeleiders (B1, B2 en B3) ($M=30-35$ jaar). O1 is moeder van twee kinderen (11 en 13 jaar), heeft een leeftijd tussen de 40-45 jaar, heeft een Nederlandse etnische achtergrond en een WO-opleidingsachtergrond. O2 is moeder van drie kinderen (3, 6 en 9 jaar), heeft een leeftijd tussen de 30-35 jaar, heeft een

Nederlandse etniciteit achtergrond en een mbo-opleidingsachtergrond. O3 is moeder van drie kinderen (14, 17 en 19 jaar), heeft een leeftijd tussen de 45-50 jaar, heeft een Nederlandse etniciteit achtergrond en een WO-opleidingsachtergrond. O4 is moeder van één kind (4 jaar), heeft een leeftijd tussen de 25-30 jaar, heeft een Nederlands Marokkaanse etnische achtergrond en een WO-opleidingsachtergrond. O5 is een moeder van vier kinderen (13, 16, 21 en 24 jaar), heeft een leeftijd tussen de 45-50 jaar, heeft een Nederlands Marokkaanse etnische achtergrond en een mbo-opleidingsachtergrond. B1 is een vrouw tussen de 30-35 jaar, heeft een Nederlands-Indisch etnische achtergrond en een WO-opleidingsachtergrond. B2 is een vrouw tussen de 25-30 jaar, heeft een Nederlands Marokkaanse etnische achtergrond en een WO-opleidingsachtergrond. B3 is een vrouw tussen de 30-35 jaar, heeft een Nederlandse etnische achtergrond en een WO-opleidingsachtergrond.

Procedure

Door de uitbraak van het coronavirus (COVID-19) heeft de uitvoering van de pilot van WIMVW niet plaatsgevonden. Hierdoor was het niet mogelijk om ouders te interviewen die direct bij het project betrokken zijn (geweest). Daarom hebben de onderzoekers ouders ($n=5$) uit het eigen netwerk benaderd, middels een doelgerichte steekproef. Om een zo divers mogelijke onderzoeksgroep te krijgen, zijn de ouders vooraf geselecteerd op etnische achtergrond. Er zijn ook begeleiders van het project WIMVW benaderd ($n=3$), vanwege hun directe ervaring met ouders en ouderbetrokkenheid bij uitwisselingsprojecten, wat gezien werd als aanvullende expertise. De begeleiders zijn geworven via de projectleider en organisator van het project WIMVW. Aan de respondenten is via email of Whatsapp gevraagd of zij willen participeren in het onderzoek.

Er zijn twee soorten semigestructureerde diepte-interviews afgenomen; een interview voor ouders met zowel vignetten als vragen en een interview voor begeleiders met alleen vragen. De interviews duurden gemiddeld 40 minuten. Gezien de huidige ontwikkelingen rondom COVID-19 zijn de interviews via Microsoft Teams of telefonisch afgenomen. De interviews zijn afgenomen door twee onderzoekers, waarbij afwisselend de ene onderzoeker de vragen stelde terwijl de tweede onderzoeker het gesprek observeerde. Alle interviews zijn opgenomen middels de optie 'schermafbeelding' via Microsoft Teams. De interviews zijn hierna getranscribeerd en geanonimiseerd (zie hiertoe bijlage 2).

De anonimiteit van de respondent werd gewaarborgd door de ingevulde *informed consent* (zie bijlage 1). Daarnaast werden de interviews na het uitwerken vernietigd. Participatie aan het onderzoek was op vrijwillige basis en het was voor de respondent mogelijk om op ieder moment te stoppen zonder opgave van reden. De respondenten

hebben een vrijwillige bijdrage geleverd aan het uitbreiden van kennis over de rol van ouders in uitwisselingsprojecten, in het bijzonder voor Stichting Vreedzaam en WIMW.

Meetinstrumenten en analyse

De opgenomen interviews zijn geanalyseerd met behulp van een vooraf opgesteld analyseplan (zie bijlage 4), passend bij de deelvraag. In de analyseplannen werden vragen geformuleerd over de attitude en visies van respondenten over interetnische vriendschappen, uitwisselingsprojecten en ouderbetrokkenheid. De vragen werden beantwoord met fragmenten uit de interviews. Hierdoor werd overzichtelijk welke visie de respondenten hadden over de concepten. Deze vorm van analyseren is passend in dit onderzoek, omdat het de onderzoekers gefragmenteerd inzicht geeft in de attitudes en visies van de respondenten.

Attitude van ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen en uitwisselingsprojecten

Interetnische vriendschappen worden gedefinieerd als het aangaan van vriendschappen tussen kinderen van diverse etnische achtergronden (Munniksma et al., 2012). De attitude van ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen van hun kinderen is gemeten door aan ouders te vragen of hun kinderen interetnische vriendschappen hebben en of ouders hier ook belang aan hechten en waarom. Een vraag die werd gesteld is: 'Wat zou u ervan vinden als uw kind vriendjes zou willen worden met kinderen van een andere sociaal-economische en/of etnische achtergrond?'

Attitude wordt doorgaans gebruikt om te refereren naar positieve, negatieve of neutrale evaluaties die men heeft ten aanzien van andere groepen, ideeën of objecten (Finkel & Baumeister, 2019; Petty et al., 2007). De attitude van ouders ten aanzien van uitwisselingsprojecten is onderzocht door aan ouders vragen te stellen over twee vignetten. De ouder in vignet 1A heeft een negatieve attitude en de ouder in vignet 1B heeft juist een positieve attitude. Vragen die onder andere gesteld werden bij deze vignetten waren: 'Wat is uw mening ten aanzien van uitwisselingsprojecten' en 'Zou u uw kind mee laten doen aan een uitwisselingsproject en waarom?' Aan de ervaringsdeskundigen, in dit geval de begeleiders, is gevraagd hoe zij de attitude van ouders hebben ervaren tijdens het project.

Ouderbetrokkenheid bij uitwisselingsprojecten

De contacthypothese (Allport, 1954) veronderstelt dat er sprake is van een vermindering van een negatieve houding naar andere etnische/ sociale groepen wanneer er contact met hen gemaakt wordt (Pettigrew, 2016). Contact is geoperationaliseerd door onder andere de volgende vragen te stellen: 'Denkt u dat uw houding naar andere ouders zou kunnen veranderen als u samen participeert aan de dialoogactiviteiten?' en 'Zou u in contact met andere ouders ook problemen die u ervaart in de opvoeding delen?'

Ouderbetrokkenheid wordt gedefinieerd als alle vormen van belangstellende betrokkenheid van ouders bij de begeleiding van hun kind, bij de groep waarin hun kind zit en bij de school als geheel (Prins et al., 2013). Ouderbetrokkenheid is geoperationaliseerd door vignetten 2A en 2B voor te leggen aan ouders, waarin ouders tegengesteld reageren op ouderbetrokkenheid in een uitwisselingsproject. De ouder in vignet 2A is enthousiast en wil graag betrokken worden in het uitwisselingsproject, terwijl de ouders in vignet 2B dat niet willen. Om te onderzoeken of de, zoals in de inleiding, geschetste voorwaarden voor ouderbetrokkenheid ook gelden in de praktijk, zijn de volgende onderwerpen besproken in het interview: het aangaan van de dialoog in een gestructureerde setting en het herhalen hiervan, hiertoe is onder andere de volgende vraag gesteld: 'Zou u betrokken willen worden via dialoog activiteiten met andere ouders?'. Vervolgens het school-oudercontract, hiertoe is de volgende vraag gesteld: 'Denkt u dat dit contract zinvol zou zijn om meer ouders te betrekken op scholen?'. Tenslotte is gevraagd welke rol de school speelt in de mate van betrokkenheid, hiertoe is de volgende vraag gesteld: 'Voelt u zich welkom op de school van uw kind?'

Betrouwbaarheid en validiteit

De betrouwbaarheid van het onderzoek is door het vooraf opgestelde analyseplan en de bijbehorende operationaliseringen hooggehouden. Een systematische analyse vergroot namelijk de betrouwbaarheid van een onderzoek (Richie & Lewis, 2003). De kans wordt hierdoor groter dat beide onderzoekers op eenzelfde manier de data analyseren en interpreteren.

De validiteit in dit onderzoek is beïnvloed door het feit dat de onderzoeksgroep anders is uitgevallen dan in eerste instantie de bedoeling was. Vanwege de uitbraak van COVID-19 werd het project WIMVW niet uitgevoerd en was het dus enkel mogelijk ouders te onderzoeken die niet hebben deelgenomen aan het project WIMVW. Dit terwijl in eerste instantie ouders van deelnemende scholen geïnterviewd zouden worden. Hierdoor hebben de onderzoekers niet kunnen meten wat beoogd werd, namelijk of en hoe de attitude en ouderbetrokkenheid van ouders verandert door deelname aan het project WIMVW. De onderzoeksopzet moest daarom plots gewijzigd worden. Toch is de validiteit gepoogd hoog te houden door het voorleggen van een hypothetische situatie in vignetten aan een onderzoeksgroep met dezelfde belangrijke kenmerken als de in eerste instantie onderzoeksgroep. Het gebruik van vignetten draagt bij aan het beperken van sociaal wenselijk antwoorden (Baarda, 2018).

Resultaten

In de resultaten van dit onderzoek wordt een antwoord geformuleerd op de vraag: 'Op welke wijze spelen ouders een rol in de attitudevorming van het kind en hoe kan de

ouderbetrokkenheid bij uitwisselingsprojecten, die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden bij elkaar brengen, bevorderd worden?’

Attitude

Voor de vraag ‘Welke attitude hebben ouders (van kinderen in de basisschoolleeftijd) ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergrond bij elkaar brengen?’ zullen de bevindingen over de volgende onderwerpen besproken worden: wat de attitude van ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen van hun kind is, wat de attitude van ouders ten aanzien van uitwisselingsprojecten is en hoe positieve attitudes ten aanzien van uitwisselingsprojecten gestimuleerd kunnen worden.

Attitude ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen

Wanneer er gekeken wordt naar de houding van ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen valt op dat deze houding niet unaniem is. Vier van de vijf ouders (O1, O3, O4 en O5) vonden het sluiten van interetnische vriendschappen door hun kind een verrijking voor de persoonlijke ontwikkeling. Het merendeel van de ouders heeft geen uitgesproken vooroordelen over een andere etnische achtergrond.

Aannemelijk is dat deze ouders dus een egalitaire attitude hebben en positief gestemd lijken ten aanzien van interetnische vriendschappen. Zo stelde ouder 5: *“Ik vind het prima. Mijn kinderen hebben ook hele goede vrienden van verschillende afkomsten. Dus ik moedig dat juist aan”*.

Opvallend was de afwijkende attitude van ouder (O2), want haar attitude ten aanzien van interetnische vriendschappen is ambigu. Deze lijkt egalitair, omdat zij het contact tussen haar kind en kinderen met een andere etniciteit graag wil stimuleren. Anderzijds ziet deze ouder een verband tussen het vertonen van probleemgedragingen en etniciteit. Ze heeft twijfels bij gedragingen die kinderen van een andere etniciteit kunnen vertonen en wilt niet dat haar kind deze probleemgedragingen overneemt.

Ehm ja ik vind dat altijd wel lastig. Aan de ene kant wil ik hem dat heel graag gunnen en ook die kindjes van een andere cultuur. Maar wat ik ook wel lastig vind als ik kijk ook naar de jongetjes bij hem in de klas. Het is toch een bepaald slag mens die dan ook wel weer wat voor mij extra aandacht nodig heeft om kind1 daar extra in te begeleiden. Dat hij zich niet helemaal laat leiden door het gedrag wat een jongetje vertoont wat ik niet leuk vind zeg maar. Dus aan de ene kant zou ik het wel willen stimuleren, maar aan de andere kant zou ik het vervelend vinden als hij daar altijd is [bij hen thuis] (O2).

Als er gekeken wordt naar de culturele achtergrond van ouder 2, valt op dat zij zelf geen niet-Nederlandse achtergrond heeft. Mogelijke vooroordelen over een andere etnische achtergrond zijn slechts zichtbaar bij één respondent (O2) met de Nederlandse nationaliteit.

Attitude ouders ten aanzien van een uitwisselingsproject dat interetnische contacten faciliteert

Alle vijf de ouders hadden een positieve attitude ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden bij elkaar brengen. *"Ik denk dat er een wereld opengaat wanneer kinderen uit deze klassen deelnemen aan zo'n uitwisselingsproject. Dus wat dat betreft juich ik het toe dat het zulke wijken mee wordt gedaan"* (O4). Ondanks de positieve attitude van ouder 4 achtte zij een uitwisselingsproject als niet relevant voor haar kind. *"Ik denk dat het voor mijn kind niet nodig is, omdat het vrienden heeft van verschillende afkomsten"*. Ook alle drie de begeleiders hadden enkel een positieve attitude ervaren van ouders ten aanzien van het project. Twee van de vijf ouders (O3 en O5) benoemden minder leestijd als een belangrijk bijkomend nadeel met de komst van een uitwisselingsproject. Wellicht beïnvloedt dit bijkomend nadeel de attitudevorming van ouders ten aanzien van uitwisselingsprojecten.

Stimuleren positieve attitude ten aanzien van uitwisselingsprojecten

Op de vraag wat uitwisselingen kunnen doen zodat (meer) positieve attitudes bij ouders gestimuleerd kunnen worden ten aanzien van uitwisselingsprojecten zijn diverse werkzame factoren gegeven door zowel begeleiders als ouders. Ten eerste zou er meer aandacht moeten geschonken aan de ouders van kinderen die meedoen aan een uitwisselingsproject. Dit kan gedaan worden door een WIMVW met ouders te organiseren en de geleerde ervaringen van leerlingen thuis met hun ouders te delen. *"In ieder geval is het belangrijk dat de ervaringen van de leerlingen die de uitwisselingen meemaken weer terugkomen thuis want dan heb je de meeste impact"* (B1).

Ten tweede kunnen ouders meer betrokken worden in het uitwisselingsproject. Dit kan op verschillende manieren gefaciliteerd worden. Ouders kunnen geïnformeerd worden over het project, zodat ze die bewustwording krijgen. Dat kan dan bijvoorbeeld gedaan worden door een begeleider die meegaat naar de ouders. Ook zouden ouders de kans moeten krijgen om mee te denken en suggesties te doen. Verder kunnen ouders en kinderen met elkaar in gesprek gaan over de mogelijke vooroordelen die zij hebben en over de wijk. Dit zou ertoe kunnen leiden dat een mogelijke negatieve attitude omgezet kan worden naar een positieve attitude ten aanzien van een uitwisselingsproject. Het sluiten van partnerschappen tussen ouders en school zou ouderbetrokkenheid kunnen stimuleren waardoor positieve attitudevorming gestimuleerd kan worden. *"Uhm heh ik weet gewoon vanuit een soort theoretische achtergrond dat het ontzettend belangrijk is om educatieve partnerschappen met elkaar aan te gaan tussen school en ouders"* (B3).

Ten derde zouden ouders simpelweg mee moeten doen aan het project. *". . . ik kan me geen ervaring herinneren waarbij ouders dan niet goed konden omslaan. Waarbij ouders dan niet aan het einde van de week toch terugkwamen en zeiden van ik zie*

eigenlijk toch wel dat het nuttig was” (B3). Als ouders meedoen aan een uitwisselingsproject kunnen deze ouders mogelijk positieve ervaringen opdoen en kunnen vooroordelen wellicht weggenomen worden waardoor een positieve attitude gestimuleerd kan worden. Een belangrijke factor die invloed heeft op het optimaal mee kunnen doen met een uitwisselingsproject is het wegnemen van de taalbarrière (B3 en O4). De taalbarrière kan omzeild worden door een maatschappelijke werker in te zetten die de taal van de ouder spreekt. *“Dus heeft het zeg maar een insider die persoon die dicht bij haar cultuur staat. Die haar eigenlijk vertelt wat er achter die dijk aan vooroordelen aan heeft en wat er nog allemaal is, wat er nog allemaal bestaat [uit vignet 1B]”* (O4). Ook het laagdrempeliger maken van een uitwisselingsproject zou ervoor kunnen zorgen dat ouders gemakkelijker mee kunnen doen, waardoor mogelijke vooroordelen kunnen verdwijnen en een positieve attitudevorming gestimuleerd kan worden.

Terugkomend op de vraag ‘Welke attitude hebben ouders (van kinderen in de basisschoolleeftijd) ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergrond bij elkaar brengen?’, kunnen we concluderen dat de houding van ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen minder unaniem is. De attitude van ouder 2 ten aanzien van interetnische vriendschappen is ambigu. Verder blijkt dat alle vijf de ouders een positieve attitude hebben ten aanzien van uitwisselingsprojecten. Ook alle drie de begeleiders hadden enkel een positieve attitude ervaren van ouders ten aanzien van het project. Een kanttekening die een aantal respondenten hebben gemaakt, is dat interetnisch contact niet ten koste moet gaan van de onderwijstijd en de onderwijskwaliteit (O3 en O5). Verder worden er in de interviews een aantal werkzame factoren genoemd die een positieve attitude van ouders ten aanzien van het uitwisselingsproject kan stimuleren: ten eerste zou er meer geïnvesteerd moeten worden in ouders van kinderen die meedoen aan het project. Dit kan gedaan worden door een WIMVW voor deze ouders te organiseren en door geleerde ervaringen van leerlingen thuis met hun ouders te delen. Ten tweede zouden ouders meer betrokken moeten worden in het project, wat op verschillende manieren gefaciliteerd kan worden. Tenslotte zouden ouders simpelweg mee moeten doen aan het project om zo zelf te ervaren dat mogelijke incorrecte opvattingen/stereotypen niet correct zijn. Hierdoor kan een positieve attitude gestimuleerd worden.

Ouderbetrokkenheid

De volgende sectie bevat de resultaten voor de vraag: ‘Hoe willen ouders (van kinderen in de basisschoolleeftijd) betrokken worden bij uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden bij elkaar brengt?’ Aan de hand van het vooraf gemaakte analyseplan worden stapsgewijs de bevindingen besproken: hoe spreken respondenten over ouderbetrokkenheid; is het betrekken van ouders via het aangaan van de herhaalde dialoog zinvol; hoe denken

respondenten over een school-oudercontract; welke rol speelt de school; wat is volgens respondenten de ideale situatie voor betrokkenheid.

Ouderbetrokkenheid in uitwisselingsprojecten

Alle acht respondenten waren van mening dat ouderbetrokkenheid bij uitwisselingsprojecten zinvol en belangrijk is, onder andere omdat het volgens hen belangrijk is om je te begeven in de wereld van het kind. *"Zo'n uitwisselingsproject is een manier om zijn belevingswereld te verrijken"* (O4). Alle ouders gaven aan het jammer te vinden dat de ouders in vignet 2B niet mee wilden doen, maar hadden er wel begrip voor dat er ouders zijn die geen tijd hebben om een grote betrokkenheid bij het project van hun kind te tonen.

Vier van de vijf ouders (O2, O3, O4, O5) benoemden tijdsgebrek ook als belemmering voor henzelf. Zij gaven namelijk aan dat ze graag zouden willen participeren in het project, maar dat ze er wel tijd voor moeten hebben. *"Maar ik zou na werktijd of op mijn vrije werkdag daar zeker aan deelnemen"* (O4). Ook alle drie de begeleiders gaven een praktisch bezwaar bij het stimuleren van ouderbetrokkenheid, namelijk dat ouders met een Nederlandse achtergrond het vaak al druk hebben. *"Want wat we ook merkten is dat op hele autochtone scholen dat ouders vaak ook tweeverdieners zijn, allebei aan het werk zijn en het dus heel erg druk hebben"* (B3). Een ander praktisch bezwaar voor het betrekken van ouders was volgens respondenten (O1, O2, O4, B1 en B3) de taalbarrière die migranten ouders wellicht hebben.

Het verschil tussen ouderbetrokkenheid op 'witte' en 'zwarte' scholen is door de respondenten heel verschillend benoemd. Zo vertelden één ouder (O1) en twee begeleiders (B2, B3) dat zij ervoeren dat het moeilijker is om ouders van een niet-Nederlandse achtergrond te betrekken. Begeleider 2 impliceerde de taalbarrière als reden voor bovengenoemde situatie, de overige twee respondenten noemden geen verklaring hiervoor.

Dus een soort van een passieve betrokkenheid daar wel altijd was bij beide scholen. Maar echt de actieve betrokkenheid van ouders die echt meededen, was makkelijker aan te moedigen en te bewerkstelligen binnen autochtone scholen dan dat het was voor allochtone scholen. En dat is wat ik net zei ik denk dat de taalbarrière daar een belangrijke factor in is. (B3).

Echter gaven twee andere respondenten (B1, O3) expliciet aan dat er volgens hen geen verschil was tussen de mate van ouderbetrokkenheid van ouders met een Nederlandse achtergrond en ouders van een niet-Nederlandse achtergrond. *"Een NL-NL mevrouw en die klas was dat ook dus die willen wel graag mee om te kijken en om mee te gaan en op afsluitdagen merk je juist vaker, want dan nemen ze hapjes mee enzo, dan merk je juist vaker dat er Nederland plus ouders aanwezig zijn"* (B1).

Dialoog aangaan

Alle respondenten vonden dat het aangaan van de dialoog met ouders van kinderen uit het project zinvol kan zijn. O2, O3, O4 en O5 noemden hiervoor als reden dat bekendheid met andere groepen mensen belangrijk is en dit kan ontstaan via contact. *"onbekend maakt onbemind"* (O4). Ook is er door drie van de vijf ouders (O2, O3, O5) gezegd dat bekendheid met andere groepen kan leiden tot afname van vooroordelen en meer openheid tot elkaar. Ouders verschilden echter van mening over of de dialoog nuttig zou zijn voor henzelf. Beide Marokkaans Nederlandse ouders (O4, O5) gaven namelijk aan dat het niet per se zinvol voor henzelf zou zijn, omdat ze al voldoende contacten met andere etniciteiten hebben. Ouder 1, ouder 2 en ouder 3 hadden wel het idee dat de dialoog zinvol voor henzelf zou zijn.

De respondenten schetsten een aantal voorwaarden waar zo'n contactmoment aan moet voldoen. Allereerst gaven vier van de acht respondenten (O1, O2, B2, B3) aan dat ouders elkaar eerst moeten leren kennen voordat ze diepere onderwerpen met elkaar kunnen bespreken. Hierbij kwam het begrip "vertrouwen" bij O1, O2 en B1 meerdere malen terug. *"Misschien als je het echt in een dialoog setting doet met Allport voorwaarden net als hoe we de uitwisseling doen dat er gelijkwaardigheid en een gemeenschappelijk doel en gezocht wordt naar overeenkomsten en dat je een vertrouwensband aangaat"* (B1). Herhaling zou volgens ouder 2 wel kunnen leiden tot meer vertrouwen. *"Want zo'n eerste contact en dan gelijk klats boem zo voed ik mijn kinderen op en dat is best wel een dingetje. En dan snap ik ook dat mensen misschien best raar naar elkaar gaan kijken. Dus dat zou misschien voor zo'n derde bijeenkomst dan beter zijn ja"*. Een andere voorwaarde die werd benadrukt door drie van de vijf ouders (O2, O3, O4) was dat een interactief gesprek moet plaatsvinden in een natuurlijke en niet gestructureerde setting. Tegengesteld benadrukten twee van de drie begeleiders (B1, B3) juist het belang van een mediator of begeleider bij dialogen tussen ouders.

School-oudercontract

De meningen over het school-oudercontract waren duidelijk verdeeld onder zowel de ouders als de begeleiders. Vier van de zeven ondervraagde respondenten (O1, O4, O5, B2) vonden het contract een goed idee. Opvallend hierbij was dat van deze vier respondenten er drie Marokkaans Nederlands (O4, O5, B2) waren. *"Maar als je dan op een directieve manier uitnodigt en ze dan zelf laat beleven dat ze dan misschien een positieve ervaring overhouden een succeservaring"* (O4). De overige drie respondenten (B1, O2, O3) vonden een contract te afdwingend. *"Ik weet niet of dat heel zinvol is eigenlijk. Ik hou er zelf nooit zo van om je ergens zo op vast te pinnen"* (O2). Deze verschillen tussen de respondenten kunnen er wellicht op duiden dat de groep Nederlandse respondenten veel waarde hecht aan autonomie en dat de groep

Marokkaans Nederlandse ouders meer behoefte heeft aan duidelijke gedragsregels en hieraan wil voldoen.

Rol van de school

Zowel alle begeleiders als ouders gaven aan dat school een belangrijke rol speelt bij ouderbetrokkenheid. *"Honderd procent heeft de school hier een belangrijk aandeel in"* (B3). Begeleiders zien een samenhang in de ouderbetrokkenheid op school in het algemeen en de betrokkenheid in projecten. Zo gaf een begeleider (B1) het volgende aan: *"Ja de ouders die betrokken zijn, zijn dan ook al betrokken in de school en dat dit niet opeens uit de lucht komt vallen"* Onder de ouders ervaren drie van de vijf (O3, O4, O2) een grote druk om te participeren op school en zij menen dat deze druk ook averechts kan werken en dus tot minder ouderbetrokkenheid kan leiden.

Ideale situatie

Een veel gehoord antwoord op de vraag naar de ideale situatie voor ouderbetrokkenheid bij een uitwisselingsproject is een interactieve laagdrempelige activiteit. Zo noemden ouder 1 en ouder 3 het helpen bij feestdagen en begeleider 2 en ouder 2 waren van mening dat spelletjes met ouders en kind leuk kan zijn. Zeven van de acht respondenten waren van mening dat de activiteiten vooral samen met de kinderen plaats moet vinden. *"Ik denk als je de ouders samen iets laat doen met de kinderen in de klas bijvoorbeeld. Dat er iets te halen valt voor de school en dat er iets positiefs aanhangt voor de ouders"* (B1). Alleen ouder 5 gaf aan ook graag activiteiten voor alleen ouders te willen hebben.

B2 heeft in het interview verteld over haar bevindingen over ouderbetrokkenheid. Zij gaf aan dat een mooie volgende stap voor het project de strijd aangaan met vooroordelen zou kunnen zijn. *"Dat WIMW met een andere partij een spel ontwikkelt waarin ouders echt actief de strijd wordt aangegaan met vooroordelen"* (B2).

Persoonlijke- en omgevingsfactoren

Bovengenoemde resultaten kunnen erop duiden dat er verschillende factoren van invloed zijn op hoe ouders betrokken willen en kunnen worden in uitwisselingsprojecten. Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in persoonlijke – en omgevingsfactoren. Een eerste belangrijke persoonlijke factor is etniciteit. Marokkaans Nederlandse ouders gaven aan al meer interetnisch contact te hebben en ze staan meer open voor een school-oudercontract. Echter is een belemmering voor ouderbetrokkenheid het tijdgebrek van ouders met een druk leven, wat volgens begeleiders vooral speelt onder Nederlandse ouders. Uit de reacties op de vignetten bleek dat 'openheid naar andere mensen' een andere persoonlijke factor zou kunnen zijn voor het aangaan van contact.

De setting waarin de dialoog tussen ouders plaatsvindt lijkt een belangrijke omgevingsfactor te zijn. Een interactieve gesprekvorm en een natuurlijke setting, zoals een borrel, bleken volgens ouders bevorderend te werken voor ouderbetrokkenheid.

Begeleiders suggereerden echter een meer gestructureerde setting voor het aangaan van de dialoog, door het inzetten van een gespreksleider. Daarnaast is de school waarop het project plaatsvindt een belangrijke omgevingsfactor. Alle respondenten geven aan dat de school de ouderbetrokkenheid kan beïnvloeden, zowel positief als negatief.

Uit de analyse blijkt dus dat ouders betrokken willen worden bij uitwisselingsprojecten, en wel via een interactieve activiteit. Ouders staan open voor het herhaald plaatsvinden van een dialoog, zodat er een vertrouwelijke omgeving gecreëerd kan worden. Het is daarnaast erg belangrijk dat er oog is voor mogelijke verschillen tussen etniciteiten.

Discussie

In deze kwalitatieve studie ($N=8$) werd onderzocht wat de attitude was van ouders met verschillende achtergronden ten aanzien van uitwisselingsprojecten, zoals WIMVW, en werd bekeken op welke wijze ouders betrokken willen worden bij zulke projecten. Onderzoek naar de attitude van ouders is relevant, omdat ouders de attitudes van jonge kinderen ten aanzien van andere groepen kunnen beïnvloeden (Degner & Dalege, 2013). Het is belangrijk dat ouders een context creëren waarin ze een positieve attitude ten aanzien van andere etnische groepen voortleven. Het creëren van deze context kan thuis gebeuren en het kan bewerkstelligd worden door betrokkenheid te tonen bij het uitwisselingsproject van het kind. Ouders kunnen dus een klimaat schetsen waarin de slagingskans van een uitwisselingsproject, zoals WIMVW, beïnvloed kan worden. Het doel van dit onderzoek was om WIMVW te adviseren over de wijze waarop ouders een rol spelen in uitwisselingsprojecten en over de wijze waarop ouders betrokken kunnen en willen worden. De onderzoeksvraag is getracht te beantwoorden middels het analyseren van de afgenomen semigestructureerde interviews.

Op basis van de verkregen informatie uit deze steekproef valt op dat ouders veelal een positieve attitude hebben ten opzichte van interetnische vriendschappen en uitwisselingsprojecten. Dit is opvallend omdat Nederland zich momenteel in een gesegregeerde samenleving verkeert (Inspectie van het Onderwijs, 2020). Aannemelijk is dus dat ouders openstaan voor contacten met andere etnische groepen. Het is echter moeilijk te zeggen of deze bevinding ook geldt voor ouders die gaan participeren in WIMVW omdat in huidige studie, wegens COVID-19, alleen ouders onderzocht zijn die niet participeerden aan WIMVW.

De resultaten tonen aan dat er nauwelijks antagonistische attitudes zijn waargenomen bij geïnterviewde ouders ten aanzien van interetnische vriendschappen. Dit kan mogelijk verklaard worden door het eventueel sociaal wenselijk antwoorden van respondenten. Opvallend is dat er ook nauwelijks onderscheid te maken is in de attitudes van mensen met diverse etnische achtergronden, terwijl op basis van het onderzoek van Degner en Dalege (2013) werd verwacht dat vooral mensen met een Nederlandse

eticiteit een antagonistische attitude hebben ten opzichte van mensen met een andere etnische achtergrond. Ook de attitude van ouders ten aanzien van uitwisselingsprojecten was veelal positief. Beredeneerd vanuit het perspectief van de sociale leertheorie lijkt het aannemelijk dat de positieve attitudes van de ouders overgenomen zouden kunnen worden door hun kinderen (Bandura & Walters, 1977; Edinyang, 2016). Dit betekent voor WIMVW dat ouders mogelijk invloed hebben op de attitudevorming van hun kinderen ten aanzien van het uitwisselingsproject.

Uit het onderzoek volgen een aantal werkzame factoren die een positieve attitude van ouders ten aanzien van het uitwisselingsproject kunnen stimuleren. Zo zou er meer aandacht geschonken moeten worden door de begeleiders van het uitwisselingsproject aan de ouders van de kinderen die meedoen. Ook geven respondenten aan dat ouders moeten participeren, dit zou kunnen plaatsvinden door het laagdrempeliger maken van een uitwisselingsproject en door het omzeilen van een mogelijke taalbarrière. Het in acht nemen van de taalbarrière is belangrijk voor WIMVW, omdat dit zowel een belemmering kan vormen voor de attitudevorming van ouders als de ouderbetrokkenheid en actieve participatie in uitwisselingsprojecten.

Een relevante bevinding uit dit onderzoek is dat, volgens respondenten, ouders een positieve attitude kunnen ontwikkelen ten aanzien van uitwisselingsprojecten wanneer zij zich meer betrokken voelen hierbij. Er zijn een aantal factoren geschetst door de respondenten over hoe zij betrokken willen worden als hun kind mee zou doen aan een uitwisselingsproject. Deze factoren vormen een advies voor het faciliteren van ouderbetrokkenheid in WIMVW.

Allereerst zijn alle respondenten van mening dat een interactieve activiteit met ouders - en eventueel ook met kinderen - een goede vorm van ouderbetrokkenheid in een uitwisselingsproject is. Opvallend is dat de begeleiders van mening zijn dat deze dialoog tussen ouders gestructureerd en onder begeleiding moet plaatsvinden, terwijl ouders dit in een vrije setting willen uitvoeren. Het lijkt daarom geschikt om de interactieve activiteiten op te delen in twee delen. Aan de ene kant een laagdrempelige activiteit waarbij ouders en kinderen iets samen doen, zoals een spelletjesmiddag. Hierbij kunnen spellen gespeeld worden die de strijd aangaan met vooroordelen. Aan de andere kant zou WIMVW dialogen voor ouders kunnen faciliteren. Er zou bijvoorbeeld een ouderavond georganiseerd kunnen worden, waarbij ouders een handleiding en een gespreksleider krijgen voor een diepgaande dialoog. Het is raadzaam om deze interactiemomenten herhaaldelijk plaats te laten vinden, omdat een positief effect van contact kan uitblijven als het niet herhaald wordt (Kesselring et al., 2015).

Uit onderzoek van Verbeek en collega's (2011) blijkt dat een tweede belangrijke factor voor het betrekken van ouders in een uitwisselingsproject het school-oudercontract is. Respondenten in huidig onderzoek hadden echter uiteenlopende

meningen over dit contract. Zo gaven respondenten met een Marokkaans Nederlandse etniciteit aan dat hier voor openstaan, terwijl de respondenten met een Nederlandse etniciteit vrij negatief waren over het contract. Dit heeft mogelijk te maken met culturele waarden. Het is raadzaam voor WIMVW om de vorm van ouderbetrokkenheid, zoals het wel of niet afsluiten van een school-oudercontract, aan te passen aan de wens van de ouder. Echter zou tijd en geld een belemmering kunnen vormen voor deze gepersonaliseerde ouderbetrokkenheid.

Als laatste zou uit de resultaten geïnterpreteerd kunnen worden dat een welkom en prettig gevoel op school een derde werkzame factor voor ouderbetrokkenheid is. Alle ouders in huidig onderzoek voelden zich namelijk welkom en prettig op de school van het kind. Wellicht heeft dit eraan bijgedragen dat de ouders bereid zijn meer betrokkenheid te tonen in uitwisselingsprojecten. Onderzoek wijst namelijk uit dat een welkom gevoel op school kan leiden tot een grotere motivatie bij ouders om betrokken te zijn bij projecten (Hoover-Dempsey et al., 2005). Wellicht kan voor de start van een uitwisselingsproject nagegaan worden hoe de relaties tussen ouders en school zijn.

Een beperking van deze studie is dat alleen moeders zijn onderzocht, waardoor onduidelijk blijft wat de attitude en gewenste ouderbetrokkenheid van vaders is. Daarnaast hadden respondenten in huidig onderzoek ook enkel een positieve en egalitaire attitude ten aanzien van interetnische vriendschappen en uitwisselingsprojecten, waardoor de resultaten over ouderbetrokkenheid mogelijk gekleurd zijn. Ouders met een enkel positieve attitude ten aanzien van interetnische vriendschappen en uitwisselingsprojecten zullen waarschijnlijk meer betrokken willen worden dan ouders met een negatieve attitude. Er blijft dus een kennisleemte over ouders met een negatieve attitude ten aanzien van interetnische vriendschappen en uitwisselingsprojecten bestaan; in een gesegregeerde context lijkt het aannemelijk dat deze ouders er ook zullen zijn. Het is dus raadzaam voor vervolgonderzoek om een meer diverse en grotere steekproef te nemen, zodat zowel vaders, moeders en ouders met verschillende attitudes geïnccludeerd kunnen worden.

Ondanks de geringe generaliseerbaarheid draagt dit onderzoek bij aan de bestaande kennis over segregatie en polarisatie onder ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd. Dit onderzoek is dus relevant voor de organisatie WIMVW, omdat er is aangetoond dat ouders, ondanks de gesegregeerde samenleving, bereid zijn contacten aan te gaan met andere groepen mensen en actief willen meedoen aan uitwisselingsprojecten van hun kinderen. Daarnaast zijn er werkzame factoren voor ouderbetrokkenheid zijn geschetst, die WIMVW kan gebruiken voor het betrekken van ouders in hun project.

Dit onderzoek pleit voor een grotere ouderbetrokkenheid in uitwisselingsprojecten. Er is aangetoond dat ouders bereid zijn hieraan bij te dragen, dus

daar moet meer gebruik van gemaakt worden. Het is tijd dat kinderen niet alleen met leeftijdsgenoten de strijd met vooroordelen en segregatie aangaan, maar dat deze strijd een strijd voor het hele opvoeding netwerk wordt.

Referenties

- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Reading, MA: Addison Wesley
- Anderson, J. F., & Kras, K. (2005). Revisiting Albert Bandura's social learning theory to better understand and assist victims of intimate personal violence. *Women & Criminal Justice, 17*(1), 99–124. https://doi.org/10.1300/j012v17n01_05
- Andersson, E. K., Malmberg, B., Costa, R., Sleutjes, B., Stonawski, M. J., & De Valk, H. A. (2018). A comparative study of segregation patterns in Belgium, Denmark, the Netherlands and Sweden: Neighbourhood concentration and representation of non-European migrants. *European Journal of Population, 34*(2), 251-275. <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9481-5>
- Baarda, B. (2018). *Basisboek kwalitatief onderzoek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bakker, J. T. A., & Denessen, E. J. P. G. (2007). The concept of parent involvement. Some theoretical and empirical considerations. *International Journal about Parents in Education, 1*, 188-199. In Phtiaka, H., & Symeonidou, S. (Ed.), *Schools and families in partnership: Looking into the future*, pp. 238-252. Cyprus: Nicosia.
- Bakker, J. T. A., Denessen, E. J. P. G., Dennissen, M. H. J., & Oolbekkink-Marchand, H. W. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid: Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Nijmegen: Radboud University. <https://hdl.handle.net/2066/121840>
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (1). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-hall.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS]. (2019). *Percentage inwoners met migratieachtergrond – buurten 2019*. <https://cbsinuwbuurt.nl/>
- Centraal Planbureau [CPB]. (2018, november). *Sociaaleconomische positie*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/47/sociaaleconomische-positie>
- Degner, J., & Dalege, J. (2013). The apple does not fall far from the tree, or does it? A meta-analysis of parent-child similarity in intergroup attitudes. *Psychological Bulletin, 139*(6), 1270–1304. <https://doi.org/10.1037/a0031436>
- Dessel, A., & Rogge, M. E. (2008). Evaluation of intergroup dialogue. A review of the empirical literature. *Conflict Resolution Quarterly, 26*(2), 199-238. <https://doi.org/10.1002/crq>
- De Vries, D., & Dechène, C. (2019). *Voorlopige projectomschrijving Welkom in Mijn Vreedzame Wijk*. <http://welkominmijnwijk.nl/welkom-in-mijn-vreedzame-wijk/>

- Edinyang, S. D. (2016). The significance of social learning theories in the teaching of social studies education. *International Journal of Sociology and Anthropology Research*, 2(1), 40-45.
- Evers, J. (2007). *Kwalitatief interviewen: kunst én kunde*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Finkel, E. J., & Baumeister, R. F. (2019). *Advanced Social Psychology: the state of the science* (2de editie). Oxford University Press.
[https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=XO-MDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=R.+F.+Baumeister+%26+E.+J.+Finkel+\(Eds.\),+Advanced+social+psychology:+The+state+of+the+science+\(p.+177%E2%80%9393216\).+Oxford+University+Press.&ots=zJRoGTgNm&sig=ZT2yJapYWVuJUo8orCyrQ7WOOcA#v=onepage&q&f=false](https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=XO-MDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=R.+F.+Baumeister+%26+E.+J.+Finkel+(Eds.),+Advanced+social+psychology:+The+state+of+the+science+(p.+177%E2%80%9393216).+Oxford+University+Press.&ots=zJRoGTgNm&sig=ZT2yJapYWVuJUo8orCyrQ7WOOcA#v=onepage&q&f=false)
- Flückiger, B., Diamond, P., & Jones, W. (2012). Yarning space: leading literacy learning through family-school partnerships. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37(3), 53-60. <https://doi.org/10.1177/183693911203700308>
- Herbert, C., Spader, J., Molinsky, J., & Rieger, S. (2018). *A shared future. Fostering communities of inclusion in an era of inequality*. Boston, USA: CreateSpace Independent Publishing Platform
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., & Closson, K. (2005). Why do parents become involved? Research findings and implications. *The Elementary School Journal*, 106(2), 105-130. [https://doi.org/10.602-0003\\$05.00](https://doi.org/10.602-0003$05.00)
- Huijbregts, S., Leseman, P., & Tavecchio, L. (2008). Cultural diversity in center-based childcare: childrearing beliefs of professional caregivers from different cultural communities in the Netherlands. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(2), 233-244. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2007.10.001>
- Kassenberg, A., Petri, D., & Doornenbal, J. (2016). Competenties van leerkrachten in het samenwerken met ouders. Een literatuurstudie. *Pedagogiek* 12(3), 211-226. <https://doi.org/10.5117/PED2016.3.KASS>
- Kesselring, M., de Winter, M., van Yperen, T., & Horjus, B. (2015). De pedagogische civil society in praktijk: een studie naar de effecten van de activiteiten binnen het programma Allemaal Opvoeders. *Pedagogiek*, 35(3), 263-284. <https://doi.org/10-1-116876>
- Kleiweg, M. (2016). *2 werelden, 2 werkelijkheden. hoe ga je daar als leraar mee om?* Publicatie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/255661/twee-werelden-twee-werkelijkheden.pdf>

- Li, A., & Fischer, M. J. (2017). Advantaged/disadvantaged school neighborhoods, parental networks and parental involvement at elementary school. *Sociology of Education, 90*(4), 355-377. <https://doi.org/10.1177/0038040717732332>
- MacGregor, R. (2005). Exploring the dynamics of effective and innovative family-school and community partnerships across Australia. *Family-school-community partnerships merging into social development*. Oviedo: Grupo. <http://www.familyschool.org.au/files/8513/7955/4736/exploringdynamics.pdf>
- Miklikowska, M. (2015). Like parent, like child? Development of prejudice and tolerance towards immigrants. *British Journal of Psychology, 107*(1), 95-116. <https://doi.org/10.1111/bjop.12124>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2017, april). *Rapport de staat van het onderwijs: onderwijsverslag 2015/2016*. Inspectie van het Onderwijs. <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs/documenten/rapporten/2017/04/12/staat-van-het-onderwijs-2015-2016>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2020, april). *Rapport de staat van het onderwijs 2020*. Inspectie van het onderwijs. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2020/04/22/staat-van-het-onderwijs-2020>
- Munnikma, A., Flache, A., Verkuyten, M., & Veenstra, R. (2012). Parental acceptance of children's intimate ethnic outgroup relations: the role of culture, status, and family reputation. *International Journal of Intercultural Relations, 36*(4), 575-585. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.12.012>
- Murray, B., Domina, T., Petts, A., Renzulli, L., & Boylan, R. (2020). "We're in this together": bridging and bonding social capital in elementary school PTOs". *American Educational Research Journal, 57*(5), 2210-2244. <https://doi.org/10.3102/0002831220908848>
- NOS. (2020, 17 december). *Achterstand kind met laagopgeleide ouders veelal blijvend: "Heel alarmerend"*. <https://nos.nl/artikel/2361005-achterstand-kind-met-laagopgeleide-ouders-veelal-blijvend-heel-alarmerend.html>
- Onderwijsraad (2010, februari). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school*. Den Haag: Onderwijsraad. <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2010/02/17/ouders-als-partners>
- Oosterwaal, A., & Torenvlied, R. (2010). Politics divided from society? Three explanations for trends in societal and political polarisation in the Netherlands. *West European Politics, 33*(2), 258-279. <https://doi.org/10.1080/01402380903538880>

- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of Intergroup Contact Theory. *Journal of Personality and Social Psychology, 90*(5), 751-783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Pettigrew, T. F. (2016). In pursuit of three theories: Authoritarianism, Relative Deprivation, and Intergroup Contact. *Annual Review of Psychology, 67*, 1-21. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122414-033327>
- Petty, R. E., Briñol, P., & DeMarree, K. G. (2007). The Meta-Cognitive Model (MCM) of attitudes: Implications for attitude measurement, change, and strength. *Social Cognition, 25*(5), 657-686. <https://doi.org/10.1521/soco.2007.25.5.657>
- Pratt, T. C., Cullen, F. T., Sellers, C. S., Thomas Winfree, L., Madensen, T. D., Daigle, L. E., Fearn, N. E., & Gau, J. M. (2009). The empirical status of social learning theory: A meta-analysis. *Justice Quarterly, 27*(6), 765-802. <https://doi.org/10.1080/07418820903379610>
- Prins, D., Wienke, D., & van Rooijen, K. (2013, maart). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/KOJ-Ouderbetrokkenheid.pdf>
- Richie, J. & Lewis, J. (2003). *Qualitative Research Practice. A guide for social science students and researchers*. Sage Publications: London. ISBN 0 7619 7109 2
- Stoica, V. I., & Flache, A. (2014). From schelling to schools: a comparison of a model of residential segregation with a model of school segregation. *Journal of Artificial Societies and Social Simulation, 17*(1), 1-5. <https://doi.org/10.18564/jasss.2342>
- Thijs, J., & Verkuyten, M. (2013). School ethnic diversity and students' interethnic relations. *British Journal of Educational Psychology, 84*(1), 1-21. <https://doi.org/10.1111/bjep.12032>
- van Bergen, D. D., de Ruyter, D. J., & Pels, T. V. M. (2016). "Us against them" or "all humans are equal": Intergroup attitudes and perceived parental socialization of muslim immigrant and native Dutch youth. *Journal of Adolescent Research, 32*(5), 559-584. <https://doi.org/10.1177/0743558416672007>
- Verbeek, C., de Vrije, G., & Heldoorn, G. (2011). *Het school-oudercontract. Naar een betere samenwerking tussen school en ouders*. CPS Onderwijsontwikkeling en advies: Amersfoort.

Bijlage 1. Informed consent

Hierbij geef ik toestemming tot medewerking aan het onderzoek "Welkom in Mijn Vreedzame Wijk". Ik verklaar op de hoogte te zijn van de volgende punten.

- Het onderzoek bestaat uit een interview van 30 tot maximaal 75 minuten.
- Het interview zal in verband met de huidige maatregelen rondom COVID-19 online via Microsoft Teams afgenomen worden. Mocht het mogelijk zijn in de thuissituatie af te nemen, wordt dit onderling overeengekomen.
- Het gesprek zal beveiligd worden opgenomen via de functie schermopname op Microsoft Teams. De interviews zullen anoniem uitgewerkt worden door de onderzoekers. Na de uitwerking zal de opname worden vernietigd.
- Het is voor mij mogelijk om mijn deelname aan het onderzoek te stoppen op ieder moment, zonder opgave van redenen en zonder consequenties.
- Gedurende het interview zullen twee onderzoekers aanwezig zijn. 1 onderzoeker neemt het interview af, de andere onderzoeker maakt aantekeningen en beheert de techniek en tijd.
- De door mij verstrekte gegevens mogen worden gebruikt voor onderzoek ten behoeve van de Universiteit Utrecht, Stichting Vreedzaam en Stichting Welkom in mijn Wijk. Deze gegevens mogen geanonimiseerd gebruikt worden voor publicatie van wetenschappelijke artikelen door de onderzoekers.
- Het onderzoek mag worden ingezien door de respondenten na afronding van het onderzoek.

Voor akkoord,

Plaats en Datum.....

Naam.....

Handtekening.....

Bijlage 2. Transcripten

(zie bijgevoegd document)

Bijlage 3. Demografische kenmerken respondenten

Respondent nummer	Geslacht	Leeftijd in categorie van 5 jaar	Nationaliteit	Hoogst genoten opleiding + beroep	Religieuze achtergrond	Aantal kinderen	Leeftijd (in jaren)
O1 (ouder)	Vrouw	40-45	Nederlands	WO- Logopedist	Rooms- katholiek	2	11, 13
O2 (ouder)	Vrouw	30-35	Nederlands	MBO - Pedagogisch medewerker	Christelijk	3	3, 6, 9
O3 (ouder)	Vrouw	45-50	Nederlands	WO- Uitgever	Christelijk	3	14, 16, 19
O4 (ouder)	Vrouw	25-30	Nederlands Marokkaans	WO- Psycholoog	Islamitisch	1	4
O5 (ouder)	Vrouw	45-50	Nederlands Marokkaans	MBO - Ziekenhuis assistente	Islamitisch	4	13, 16, 21, 24
B1 (begeleider)	Vrouw	30-35	Nederlands Indisch	WO- Projectleider WIMW	-	-	-
B2 (begeleider)	Vrouw	25-30	Nederlands Marokkaans	WO - Projectleider	Islamitisch	-	-
B3 (begeleider)	Vrouw	30-35	Nederlands	WO - Ortho- pedagoog	Christelijk	-	-

Bijlage 4. Analyseplan**Deel 1. Definiëring en operationalisatie concepten***Deelvraag 1: Attitudes*

Begrip	Definitie	Operationalisatie
Attitude	De term <i>attitude</i> wordt doorgaans gebruikt om te refereren naar positieve, negatieve of neutrale evaluaties die men heeft ten aanzien van andere groepen, ideeën of objecten (Finkel & Baumeister, 2019; Petty et al., 2007).	Om te onderzoeken welke attitude ouders hebben ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden bij elkaar brengen, worden twee tegenovergestelde vignetten (vignet 1A en 1B: attitude) voorgelegd. Vignet 1A gaat over een ouder met een positieve attitude en Vignet 1B gaat over een ouder met een negatieve attitude ten opzichte van het uitwisselingsproject.
Interetnische vriendschappen	Kinderen van diverse etnische achtergronden die een vriendschap met elkaar aangaan (Munnikma et al., 2012)	Om te onderzoeken hoe ouders denken over interetnische vriendschappen (van hun kinderen), zal in deel 3 diverse vragen aan de ouder gesteld worden: <ul style="list-style-type: none"> - Wat zou u ervan vinden als uw kind vriendjes zou willen worden met kindjes van een andere

		<p>sociaal-economische en etnische achtergrond?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Heeft u vrienden of kennissen van een andere sociaal-etnische achtergrond? - Heeft uw kind vrienden van verschillende afkomsten? <ul style="list-style-type: none"> o Zo ja? Vindt u dat belangrijk en waarom? o Zo nee? Kunt u misschien verklaren waarom dat niet zo is? - Wat zou u doen als u de mogelijkheid had om ouders van kinderen van diverse sociaal-economische en etnische achtergrond te ontmoeten?
--	--	---

Tabel 1: definitie en operationalisatie deelvraag 1

Vignet 1A: Attitude

Mohammed, een Marokkaanse jongen van 10 jaar, woont in Utrecht. Op zijn basisschool zitten voornamelijk klasgenoten met een migratieachtergrond. Mohammed heeft echter één beste vriend genaamd Jan. Jan zit op andere school in Utrecht en woont een aantal straten verderop van Mohammed. Als Jan thuiskomt, vertelt hij dat er een uitwisselingsproject komt met de school van Mohammed. De moeder van Jan reageert

enthousiast: 'oh wat leuk! Dan zullen jullie elkaar vaker gaan zien aankomende tijd. Ik denk dat het ook goed voor je is Jan om met verschillende vriendjes om te gaan. Als je later gaat werken dan zul je ook in contact komen met verschillende afkomsten.' Jan vraagt aan zijn moeder of zij in het uitwisselingsproject wil helpen. De moeder van Jan reageert enthousiast. Ze wil graag meedoen en is erg benieuwd hoe ouders van een andere etnische achtergrond over bepaalde opvoedzaken denken.

Vragen: Wat valt u op in dit verhaal? Wat vindt u daarvan? Wat zou u zelf doen?

Probes:

- Wat zou u doen als u de mogelijkheid had om ouders van kinderen afkomstig van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden te ontmoeten en waarom?
- Wat vindt u van de houding van de moeder van Jan? Waarin kunt u zich wel of niet vinden?
- Hoe kunt u het gedrag van de moeder van Jan verklaren?
- Wat is uw mening ten aanzien van uitwisselingsprojecten?
- Wat zijn volgens u de voordelen en nadelen van zo'n uitwisselingsproject
- Zou u uw kind mee laten doen aan een uitwisselingsproject en waarom?

Vignet 1B: Attitude

Dilek is 12 jaar en is van Turkse afkomst. Ze heeft nog 3 oudere broers en 2 kleine zusjes. Haar ouders spreken amper Nederlands. Op school vertelt de leraar dat er een uitwisselingsproject is geregeld met een andere school. Dilek vraagt aan de docent waarom dit geregeld is. Dilek is enthousiast en zou graag meer Nederlandse vriendjes willen maken, omdat op haar school voornamelijk Marokkaanse en Turkse kinderen zitten. De leraar vraagt aan Dilek of ze aan haar moeder wil vragen of zij mee mag doen aan het uitwisselingsproject. Als Dilek thuiskomt, legt ze in het Turks uit aan haar moeder dat haar school een uitwisselingsproject heeft georganiseerd. De docent heeft gevraagd of Dilek mee mag doen aan de uitwisseling. De moeder van Dilek reageert in het Turks boos: 'die Nederlandse kindjes zijn anders dan dat jij bent Dilek! Zij hebben geen respect voor hun ouders en ik wil niet dat jij ook zo wordt. Meld je maar ziek die dag en nu wil ik er niks meer over horen.'

Vragen: Wat valt u op in dit verhaal? Wat vindt u daarvan? Wat zou u zelf doen?

Probes:

- Wat vindt u van de attitude van de moeder van Dilek?
- Welke invloed denkt u dat dit heeft op Dilek?

- De moeder denkt dat zo'n uitwisselingsproject niet goed is voor Dilek waarom denkt u dat de moeder zo denkt? en waarom?
- Begrijpt u het gedrag van de moeder van Dilek?
- Worden er in deze situatie voor u belangrijke waarden geschonden? zo ja welke?
- Wat zou ervan vinden als uw kind mag meedoen aan een uitwisselingsproject?

Interviewvragen attitude

Topic a: interetnische vriendschappen

- Wat zou u ervan vinden als uw kind vriendjes zou willen worden met kindjes van een andere sociaal-economische en etnische achtergrond?
- Heeft u vrienden of kennissen van een andere sociaal-etnische achtergrond?
- Heeft uw kind vrienden van verschillende afkomsten?
 - Zo ja? Vindt u dat belangrijk en waarom?
 - Zo nee? Kunt u misschien verklaren waarom dat niet zo is?
- Wat zou u doen als u de mogelijkheid had om ouders van kinderen van diverse sociaaleconomische en etnische achtergrond te ontmoeten?

- *Topic b: school van uw kind*

- Wat is de samenstelling van de school van uw kind qua afkomst?
 - OF: wat zou u ervan vinden als hier meer kindjes met een migratieachtergrond op zouden komen en waarom?
 - OF: wat zou u ervan vinden als hier meer kindjes met een migratieachtergrond zouden komen en waarom?
- Wat zijn voor u belangrijke voorwaarden/eisen voor het plaatsen van uw kind op een bepaalde basisschool
- Heeft uw ervaring met een uitwisselingsproject?
 - Zo ja? Wat was uw ervaring

Deelvraag 2: ouderbetrokkenheid

Begrip	Definitie	Operationalisatie
Interetnisch contact uit contacthypothese	Deze theorie veronderstelt dat dat er sprake is van een vermindering van een negatieve houding naar andere etnische/sociale groepen	Om te meten of contact tussen ouders de houding naar elkaar verbetert volgens de respondenten, worden interview vragen gesteld. De volgende vragen hebben

	<p>wanneer er contact met hen wordt gemaakt (Allport, 1954)</p>	<p>betrekking op de contact hypothese:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denkt u dat uw houding naar andere ouders zou kunnen veranderen als u participeert aan de dialoogactiviteiten? • Zou u in contact met andere ouders ook problemen die u ervaart in de opvoeding delen?
<p>Ouderbetrokkenheid</p>	<p>Ouderbetrokkenheid wordt gedefinieerd als 'Alle vormen van belangstellende betrokkenheid van ouders bij de begeleiding van hun kind, bij de groep waarin hun kind zit en bij de school als geheel' (Prins, Wienke & van Rooijen, 2013, p.3).</p>	<p>Om te meten of ouders betrokken willen worden bij uitwisselingsprojecten worden twee tegengestelde vignetten voorgelegd, namelijk vignet 2A en vignet 2B. Daarnaast worden een aantal vragen gesteld over ouderbetrokkenheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heeft u op de school van uw kind bepaalde taken die u als ouder vervult? • Zou u bereid zijn te participeren aan een uitwisselingsprogramma van uw kind? • Zou u betrokken willen worden via dialoog activiteiten met andere ouders? Zou u bereid zijn meermaals naar een ouderavond te gaan om de dialoog

		<p>met andere ouders te herhalen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is voor u een ideaal project om in te participeren op school? • Hoe zou u betrokken willen worden op de school van uw kind?
--	--	--

Tabel 2. Definitie en operationalisering deelvraag 2

Deel 2: interview

Vignet 2A: Ouderbetrokkenheid

Ouders worden gevraagd om mee te helpen in het project. Bouchra (moeder van Soufiane) is hierover erg enthousiast. Zij gaat met de kinderen meefietsen wanneer zij de andere school gaan bezoeken. Op de fiets heeft zij een gesprekje met één van de klasgenoten van Soufiane. De klasgenoot, Sara, vraagt haar: "Heeft u ook vrienden uit een andere wijk? Ik wil namelijk heel graag vrienden krijgen op de andere school". Bouchra antwoordt: "Nee ik heb helaas geen vrienden die een andere afkomst hebben dan ik. Daarom ga ik met jullie meefietsen. Hierdoor leer ik misschien ook nieuwe mensen kennen." Bouchra en Sara komen overeen dat ze het allebei spannend vinden, maar veel zin hebben om mensen uit een andere wijk en met een andere afkomst te leren kennen.

Vragen: Wat valt u op in dit verhaal? Wat vindt u daarvan? Wat zou u zelf doen?

Probes:

- Zou u, net als Bouchra, meegaan om te begeleiden met de fietstocht?
- Zou u het ook spannend vinden om ouders van een andere etnische/sociale achtergrond te ontmoeten?
- Wat vindt u van de houding van Bouchra?

Vignet 2B: ouderbetrokkenheid

Pim komt na de eerste lessenserie van het uitwisselingsproject thuis. Hij vertelt zijn ouders dat hij een superleuke les heeft gehad over de overeenkomsten en verschillen tussen hun school en een andere school in Kanaleneiland. Volgende week mag hij de kinderen van de andere school ontmoeten. Pim heeft ook een flyer bij zich met de vraag of ouders willen helpen en of ze naar de ouderbijeenkomst willen komen. De ouderbijeenkomst is een uitwisseling voor ouders van beide scholen. Tijdens deze

bijeenkomst kunnen de ouders het gesprek met elkaar aangaan. Hij geeft dit aan zijn ouders. Moeder zegt: "Hm Pim, ik weet niet of ik wil helpen. Dat kost me zoveel tijd en daar heb ik momenteel geen energie voor". Pim is teleurgesteld en vraagt zijn vader. Vader antwoordt: "Natuurlijk ga ik niet helpen. En ik hoef niet in gesprek met die ouders, ik weet genoeg over andere wijken".

Vragen: Wat valt u op in dit verhaal? Wat vindt u daarvan? Wat zou u zelf doen?

Probes:

- Zou u tijd en energie hebben om naar de ouderavond te komen?
- Denkt u dat een ouderavond als deze zinvol is om meer contact te krijgen met mensen van een andere achtergrond?
- Wat vindt u van de houding van de ouders?

Vraag n.a.v. beide vignetten:

- Als u terugdenkt aan beide casussen, welke casus is voor u dan de meest reële situatie?

Interviewvragen ouderbetrokkenheid

Topic a: rol van de school

- Voelt u zich welkom op de school van uw kind?
 - Wat zou de school kunnen doen om u een welkomer gevoel te geven?
- Hoe zou u betrokken willen worden op de school van uw kind?

Topic b: ouderbetrokkenheid

- Heeft u op de school van uw kind bepaalde taken die u als ouder vervult?
- Zou u bereid zijn te participeren aan een uitwisselingsprogramma van uw kind?
- Zou u betrokken willen worden via dialoog activiteiten met andere ouders?
 - Zou u bereid zijn meermaals naar een ouderavond te gaan om de dialoog met andere ouders te herhalen?
- Een school-oudercontract is een afspraak tussen school en ouders omtrent ouder gerelateerde zaken op school. Denkt u dat dit zinvol zou zijn om meer ouders te betrekken op scholen?
- Wat is voor u een ideaal project om in te participeren op school?

Topic c: interetnisch en intersociaal contact

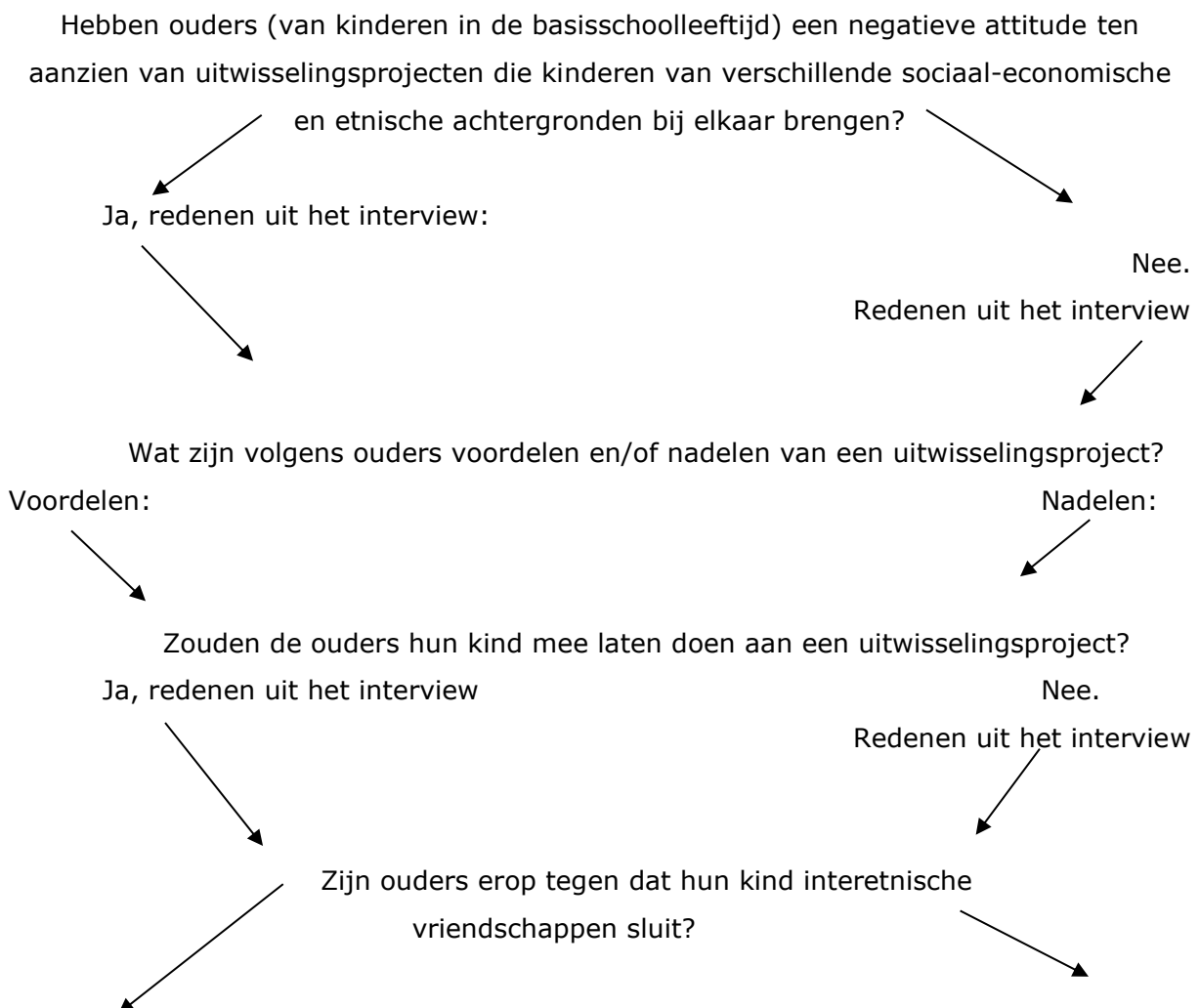
- Denkt u dat uw houding naar andere ouders zou kunnen veranderen als u participeert aan de dialoogactiviteiten?
- Zou u in contact met andere ouders ook problemen die u ervaart in de opvoeding delen?

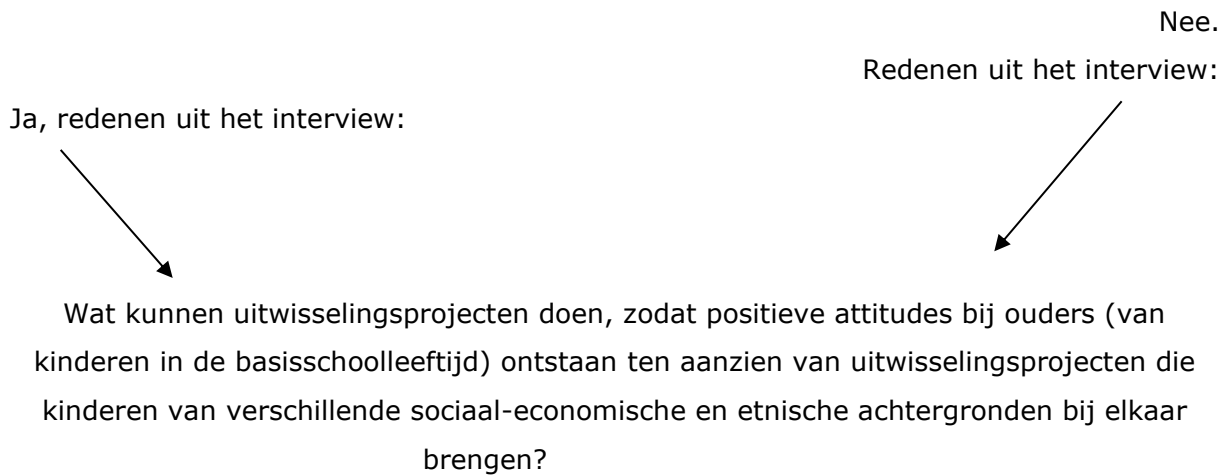
Deel 3: analyseplan

Er zijn semigestructureerde interviews afgenomen bij ouders en begeleiders, zodat beide onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Alle interviews zijn getranscribeerd, waarna ze volgens onderstaand analyse plan geanalyseerd konden worden. Deelvraag 1 is overwegend inductief geanalyseerd, omdat we op zoek gaan naar een conclusie die logisch volgt uit de analyse. Deelvraag 2 is overwegend deductief geanalyseerd, omdat de verschillende vormen van ouderbetrokkenheid zijn getoetst. Per deelvraag is een analyseplan uitgewerkt.

Deelvraag 1:

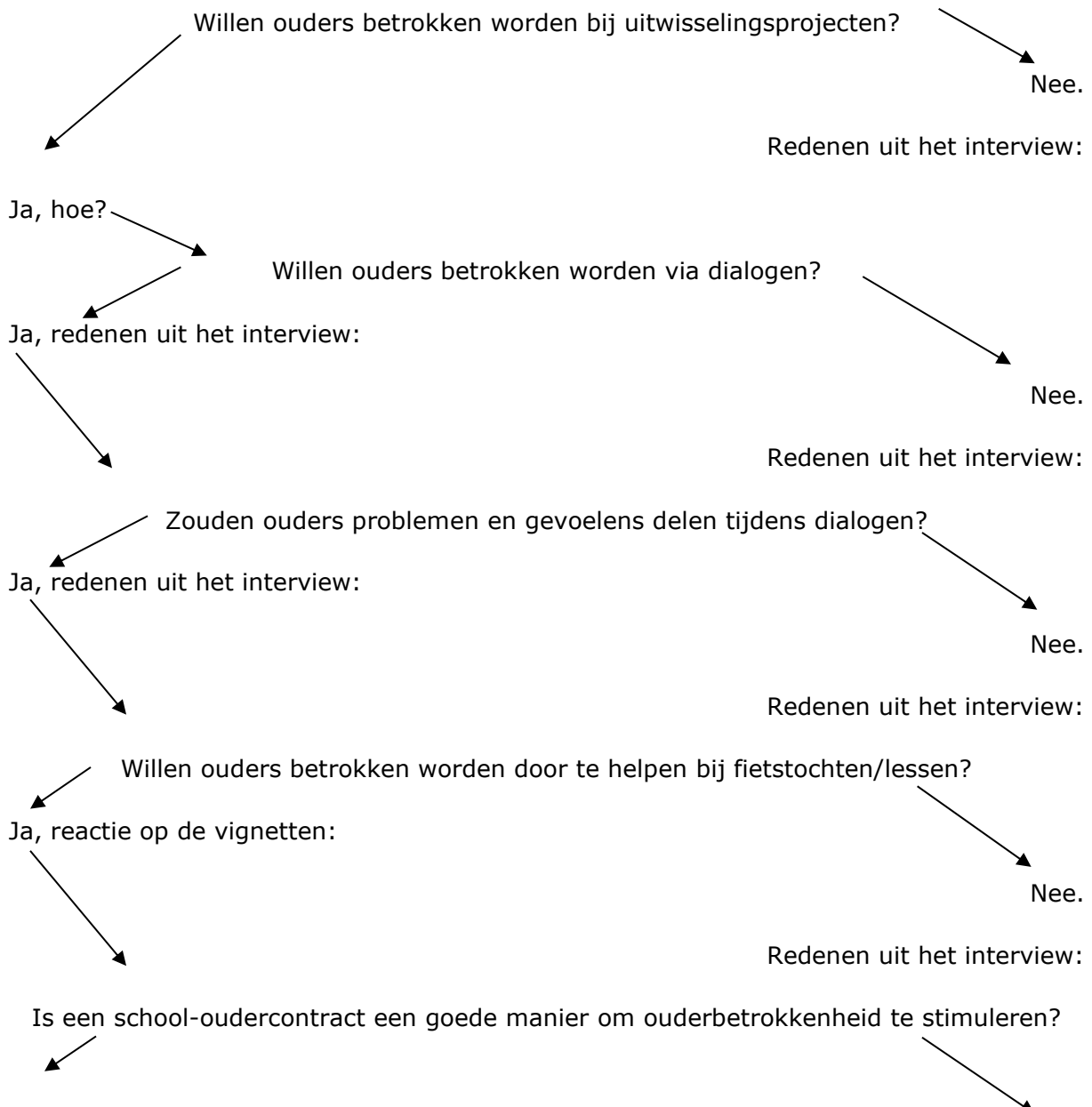
Centraal in de analyse van de eerste deelvraag staat de volgende vraag: ‘Welke attitude hebben ouders (van kinderen in de basisschoolleeftijd) ten aanzien van uitwisselingsprojecten die kinderen van verschillende sociaal-economische en etnische achtergronden bij elkaar brengen?’ Hiervoor is er een codeboom opgesteld.

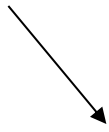

Deelvraag 2:

Centraal in de analyse van de tweede deelvraag staat de volgende vraag: "Hoe willen ouders betrokken worden bij uitwisselingsprojecten?" Er is hiervoor een codeboom opgesteld.

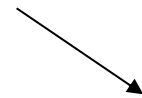
Ja, redenen uit het interview:

Speelt school een grote rol in ouder betrokkenheid volgens respondenten?
Ja, redenen uit het interview:

Nee.

Redenen uit het interview:

Nee.

Redenen uit het interview:

Wat zijn volgens respondenten andere goede manieren om ouders te betrekken bij
uitwisselingsprojecten?

- ideale situatie volgens begeleiders:
- ideale situatie volgens ouders: